

EXPOSITIO IN PSALMUM LXIV

SIVE

LIBER DE CORRUPTO ECCLESIAE STATU

AD EUGENIUM III PAPAM.

In Baluzii Miscellaneis primitus seorsim editam expositioni amplissimæ super Gerhobi Psalterium, domnum Pezium secuti, restituimus. Vide supra col. 9.

MONITUM IN LIBRUM SEQUEMTEM.

(D. B. Pezius, Præf. ad tom. II, *Theſ. Anecd.*, p. xxvi.)

Recipimus in Observationibus præviis ad tomi primi partem alteram, in qua Gerhobi librum *De gloria et honore Filii hominis*, et libellum *De duabus hæresibus*, etc., edidimus, nos etiam plura alia præclara magni hujus viri litteraria monumenta in publicum elaturos. Nunc incipimus datam fidem liberare, prolatis in lucem luculentis ejusdem duobus operibus, quorum prius *De ædificio Dei*, alterum *Epistola seu Dialogus de differentia clerici regularis et sæcularis* inscribitur. In utroque proferendo, cum utrobique quædam acrius vehementiusque reprehendi videremus, quam delicatioris nostrorum temporum aures et oculi perferant. Verum cum honorificentissima Romanorum pontificum et sanctissimorum episcoporum de Gerhobi scriptis judicia, maximam doctrinæ ac sanctitatis opinionem, qua illustris et doctissimis viris clarissimus auctor sua ætate floruit, ac denique communem illam eruditissimorum nostri temporis hominum, quam vulgo indeptus est, æstimationem apud animum nostrum exputarem, sine piaculo et atroci crimine non videbamur nos posse tanti Ecclesiæ luminis scripta suppressere, tineaque ac blattis devoranda relinquere. Porro non eduntur (id enim in Germania scribentes satis inculcare non possumus) vetera hujusmodi monumenta eo animo, ut nostri temporis doctrinam disciplinamve ecclesiasticam infrunitis hominibus deridendam præbeamus, sed ut viris doctis constare possit, quæ antiquorum scriptorum de quibusdam quæstionibus, nulla communi adhuc ac publica auctoritate direptis ac definitis sententia fuerit, quibus argumentis partes usæ sint, quibus gradibus et passibus res ad certum statum pervenerint, quæ causæ rigorem disciplinæ ecclesiasticæ aut intendendi aut non nihil remittendi exstiterint, etc., quæ omnia quam ad perfectam rerum ecclesiasticarum cognitionem scitu necessaria sint, viri solide docti norunt, quos propterea nec acerbitas orationis, nec vehementiores in Cleri vitia declamationes, nec imbecillitas ratiocinationum (hi enim nævi veterum scriptis subinde adhærescunt) ab antiquorum monumentorum publicatione absterre possunt. Quantum insurgit in corrupto nobilitum mores Chrysostomus? Quid reprehensione dignum in sacerdotibus dissimulat Hieronymus? Et, ut singularem Gerhobi amicum nominemus, quis sancto Bernardo monachorum, imo episcoporum ac pontificum vitia narrat apertius, pungit acrius, castigat severius? Nemo tamen hæc tamen a recta ratione descivit, ut tantorum Ecclesiæ ornamentorum lucubrationes in vulgus unquam fuisse editas indigne tulerit. Quid igitur causæ sit cur unius Gerhobi opuscula, his humani ingenii nævis respersa, sed cæterum utilissima et elegantissima, æterna nocte damnentur? Quid affert Gerhobus quod apud plures alios veteres doctores, quorum scripta edita prostant, non reperias? Confictis *paparum Decretalibus* rem sæpius agit et conficit? Eadem tela et arma fuerunt infinitorum aliorum scriptorum per septem fere sæcula, nec nostro ævo desunt quos ea fraus et impostura Peccatoris Isidori, Decretales illas epistolas primis Romanis pontificibus supponentis, lateat. *Vitam clericorum communem* nimium urget eorumque *proprium* plus æquo insectatur execraturque? Idem apud coetaneos Gerhobo auctores alios reperire est. Ita innumeri sanctissimi ea ætate episcopi senserunt, quorum studio *vita communis* institutum in majores etiam, ac cathedras ecclesias introductum fuit. Lautiores ecclesiasticorum præsulum mensas, vestium luxum, militum pompam et consuetudinem acerbè traduxit? Nihil eo frequentius apud alios legas, qui inclinantem ecclesiasticam disciplinam ad apostolicam veterem institutionem exigi et restitui volebant. Denique quibus adeo invisa et acerba sunt Gerhobi scripta, eos obsecramus et obtestamur, ut saltem aliquid dent fervido piissimi viri ingenio, dent immenso divini cultus amplificandi studio, dent sæculi, quo floruit, libertati, etiam a sanctissimis viris usurpatæ, postremo dent Romanorum pontificum de Gerhobi scriptis iudicio, a quo nemo privatus recesserit nisi superbus, arrogans, aut malignus. Ne autem Romanæ sedis auctoritatem Gerhobi scriptis falso cuiquam videamur obtendere, juvat hoc loco integram Eugenii IV epistolam inserere, qua Gerhobi *Expositionem in psalmum LXIV*, seu *librum De corrupto Ecclesiæ statu*, Deus bone quam acerbè, quam inflammate, quam asperè conscriptum! collaudavit comprobavitque. Eam passim Gerhobus suis lucubrationibus interserit, utiturque seu scuto quo se suaque scripta ab adversariorum impetu tegit et contænet, Ea vero epistola hujusmodi est:

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio G. Reicherspergensi præposito, salutem et apostolicam benedictionem.

Scripta devotionis tuæ benigne recepimus, et fervorem tuæ religionis ex eorum inspectione manifestè co-

gnovimus, etc. Exstat ad calcem *Expositionis psalmi* LXIV, supra, col. 116. Ea est Eugenii IV epistola quæ sine dubio eruditissimo et modestissimo Stephano Baluzio incitamentum præbuit integrum Gerhohi librum De corrupto Ecclesiæ statu, utut acerbum et vehementem in libro v Miscellaneorum Parisiis anno 1700, 8°, publicandi. Sed his pro Gerhohi lucubrationibus præmissis, quæ non solum non otiose sed etiam necessario dicta, temporum nostrorum gnari probe sciunt, jam ad recensenda Gerhohi monumenta, in hunc tonum illata veniamus. Primum est egregius et amplissimus liber *De ædificio Dei*, in quo rogatu et jussu Chunonis episcopi Ratisbonensis scribere aggressus est, ut ipse Gerhohus initio prologi testatur. Cumque nonnulla lucubrationi suæ inseruisset, quæ lecta quibusdam hominibus, ad ecclesiasticæ disciplinæ rigorem et regulam parum factis displicerent, coactus est opus ad incudem revocare, omnesque partes gravissimis sanctorum Patrum et conciliorum auctoritatibus ita communire, ut Gerhohus rejici non posset, quin Patres et concilia, omnibus sancta, rejicerentur. Rem ipse Gerhohus exponit in epistola ad quemdam presbyterum, operi præfixa. Hunc cl. et eruditissimus P. Carolus Meichelbeck Benedicto-Burani monasterii archiviarius (ex cujus etiam codice ab annis fere trecentis in membranis exarato, librum Gerhohi, nostro rogatu, ven. P. Leopoldus Wydemann eruit), non alium esse, quam Arnonem, Gerhohi, fratrem et in præfectura Reicherspergensis successorem existimat; de quo vide Chronicon Reichersperg. ad ann. 1180 et Hundium in Metropoli Salisb., tom. III, pag. 245. Dum ante aliquod annos MSS. codices canonice Florianensis in superiore Austria, favente reverendissimo et perillustri D. præposito Francisco Claudio Kroll, præsule humanissimo, lustraremus, incidit in manus nostras codex membraneus in 4°, quadringentorum circiter annorum, quo *Tractatus* quidam *apologeticus* continebatur, auctore *Arnone canonico regulari*, qui Arno forte ab Arnone præposito Reichersperg., Gerhohi fratre, diversus non est. Opusculum id cujusmodi sit, ex initio disces: *Subsequens opusculum, quod Scutum canonicorum dicitur, occasione cujusdam contentions confecti ego Fr. Arno, canonici ordinis exile mancipium, monachis videlicet quibusdam loca nostra occupantibus, et fratres nostros professos, quasi obtentu majoris religionis sibi allicientibus, etc.* Integrum insigne opusculum libenter hic edidissemus, si quod ejus apographum nancisci potuissemus. Sed mortuo reverendissimo Claudio sine fructu fuerunt litteræ quas plus simplici vice eapropter ad laudatam canoniam dedimus. Sed hæc dicta sint obiter et occasione Arnonis, cui Gerhohus librum *De ædificio Dei*, primum videlicet ingenii sui partum, commodasse videtur.

VEN. GERHOHI

PRÆPOSITI REICHERSPERGENSIS

LIBER

DE ÆDIFICIO DEI,

SEU

DE STUDIO ET CURA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ.

(E ms. cod. inclyti monasterii benedicti Burani ord. S. Bened. in Bavaria eruit ven. D. P. Leopoldus Wydemann Carthusianus Gemnicensis; edidit R. P. D. Bernardus Pezius, *Theat. Anecd.* II, II, 224.)

INCIPIT PROLOGUS

AD QUEMDAM PRESBYTERUM. (101)

Insignis patriarcha Isaac in terra incolatus sui A quatuor puteos fodisse legitur. Primum, quem appellavit *Calumniam*; secundum, quem appellavit *Inimicitias*, eo quod pastoribus Geraræ pro aqua puteorum istorum rixantibus passus est calumnias et inimicitias. Tertium fodit puteum, cui nomen imposuit *Latitudo*, quia pro eo nulla fuit contentio. Quartum appellavit *Abundantiam*, quia nec per illum passus est rixam. In Christo, charissime, cogis me reminisci calumniarum et inimicitiarum, quas aliquando passus sum, rixantibus contra me pastoribus Geraræ pro eo, quod puteos a Palestinis terra

(101) Forte *Arnonem*, Gerhohi fratrem et in præpositura Reicherspergensis successorem. Vid. *Metrop. Hund.*, tom. III, p. 245.